

УДК 37.072

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мацкевич Юлія Іванівна, к. е. н., викладач кафедри економічної теорії та підприємництва, ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь, matskevich_yuliy@ukr.net

Yuliia Matskewych, Ph. D., lecturer of the Department of Economic Theory and Entrepreneurship, SHEI «PSTU», Mariupol

Yu. Matskewych. Interaction of institutions of higher education and business in the conditions of modern economic development.

The integration of scientific, educational and innovation activities, cooperation between universities and the real economy is an important component for the development of universities, businesses, region, country. The high practical orientation of education and its connection with the realities of the economic situation should become unique characteristics of a modern University. Education at the University should meet the needs of the state, society and the individual. Its interaction with enterprises of various sizes provides the basis for the formation of a social order for students, from which the University should start in the formation of the curriculum, a set of disciplines and practices for teaching the student. Taking into account the demands of the external environment, in particular the demands of business and enterprises allows educational institutions to choose the right trajectory in the process of training students to get a graduate who has exactly the list of professional skills that are in demand today in the labor market, with which he will be in demand in modern society. The article focuses on the need to improve the interaction of Ukrainian universities and enterprises in such areas as training, employment of graduates, cooperation in the field of science and innovation, analyzed the ratio of satisfaction of partners with cooperation and considered the need for cooperation with companies of different sizes, highlighted the main problems and prospects of cooperation with the University business structures, proposed ways to solve them. The analysis of interaction of higher education and business structures in the conditions of modern market relations emphasizes the necessity of this process and its usefulness from the point of view of practice-oriented training and formation of practical skills among University graduates.

Мацкевич Ю. І. Взаємодія закладів вищої освіти та бізнесу в умовах сучасного економічного розвитку.

Інтеграція наукової, освітньої та інноваційної діяльності, всебічна взаємодія між університетами і реальним сектором економіки - важлива складова розвитку університетів, підприємств, регіону, країни. Висока практична спрямованість освіти та її зв'язок з реаліями економічної ситуації повинні стати унікальними характеристиками сучасного університету. Освіта у виші має відповідати запитам держави, суспільства та особистості. Його взаємодія з підприємствами різного масштабу дає основу для формування соціального замовлення на студентів, від якого повинен відштовхуватися заклад вищої освіти при формуванні навчального плану, набору навчальних дисциплін та практик для навчання студента. Облік запитів зовнішнього середовища, зокрема запитів бізнесу і підприємств дозволяє закладу освіти вибрати правильну траєкторію в процесі навчання студентів, щоб отримати на виході випускника, що володіє саме тим переліком професійних умінь і навичок, які затребувані сьогодні на ринку праці, з якими він буде затребуваний в сучасному суспільстві. У статті зроблено акцент на необхідність вдосконалення взаємодії українських вузів і підприємств за такими напрямками, як підготовка кадрів, працевлаштування випускників, взаємодія у сфері науки та інновацій, проаналізовано співвідношення задоволеності партнерів співпрацею та розглянуто необхідність співробітництва вишу з компаніями різних розмірів, виділено основні проблеми та перспективи співпраці вишу з підприємницькими структурами, запропоновано шляхи їх вирішення. Аналіз взаємодії вищої школи і підприємницьких структур в умовах сучасних ринкових відносин підкреслює необхідність цього процесу і його корисність з позиції практико-орієнтованого навчання та формування практичних навичок у випускників.

Мацкевич Ю. И. Взаимодействие учреждений высшего образования и бизнеса в условиях современного экономического развития.

Интеграция научной, образовательной и инновационной деятельности, всестороннее взаимодействие между университетами и реальным сектором экономики - важная составляющая развития университетов, предприятий, региона, страны. Высокая практическая направленность образования и его связь с реалиями экономической ситуации должны стать уникальными характеристиками современного университета. Образование в вузе должно отвечать запросам государства, общества и личности. Его взаимодействие с предприятиями различного масштаба дает основу для формирования социального заказа на студентов, от которого должен отталкиваться вуз при формировании учебного плана, набора учебных дисциплин и практик для обучения студента. Учет запросов внешней среды, в частности запросов бизнеса и предприятий позволяет учреждения образования выбрать правильную траекторию в процессе обучения студентов, чтобы получить на

выходе выпускника, обладающего именно тем перечнем профессиональных умений и навыков, которые востребованы сегодня на рынке труда, с которыми он будет востребован в современном обществе. В статье сделан акцент на необходимость совершенствования взаимодействия украинских вузов и предприятий по таким направлениям, как подготовка кадров, трудоустройство выпускников, взаимодействие в сфере науки и инноваций, проанализировано соотношение удовлетворенности партнеров сотрудничеством и рассмотрена необходимость сотрудничества вуза с компаниями различных размеров, выделены основные проблемы и перспективы сотрудничества вуза с предпринимательскими структурами, предложены пути их решения. Анализ взаимодействия высшей школы и предпринимательских структур в условиях современных рыночных отношений подчеркивает необходимость этого процесса и его полезность с позиции практико-ориентированного обучения и формирования практических навыков у выпускников.

Постановка проблеми. Одне з актуальних завдань розвитку економіки, засноване на знаннях, - організація тісної взаємодії вузів і роботодавців. В сучасних умовах загострюється потреба у висококваліфікованих та ініціативних працівниках. Це потребує поглиблення інтеграції закладів вищої освіти з роботодавцями – основними споживачами їх послуг. Ця масштабна задача включає появу нових правових норм і нових типів договорів, які б сприяли освітньому закладу у підготовці фахівців, а підприємствам — в оснащенні кадрами. На сучасному етапі вкрай важливе осмислення досвіду та виокремлення найбільш якісних форм такого партнерства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль і значення вищої освіти в сучасних умовах досліджують такі вчені, як В. Сазик, Л. Л. Антонюк, В. Іноземцева, О. Кукліна, В. Сафонова, Л. Губерський, О. Василик, Д. Грішнова, та ін. Тему співпраці університетів та бізнесу, їх соціального партнерства вивчають О. Романовський, В. Жуков, П. Бодаченко, Г. Іцковіц, Ю. Лопатинський, А. Зінченко, та ін. Такі великі компанії, як СКМ, ІВМ, АВВ, ОККО, Microsoft, Samsung, Coca Cola та ін. також приділяють увагу питанням соціального партнерства науки і бізнесу. Проте, є питання, що потребують подальшого їх вивчення та розгляду.

Мета статті. Проаналізувати проблеми, пов'язані з працевлаштуванням випускників вищих освітніх закладів, і намітити шляхи вирішення цих проблем через ефективну систему взаємодії роботодавців і закладів вищої освіти, що мають значний технічний і кадровий потенціал, їх вплив на економічний розвиток країни.

Результати дослідження. Механізми взаємодії ЗВО і бізнес-структур багато в чому схожі з механізмами ринкової економіки: виші відповідають пропозицією випускників, науково-дослідних та організаційних робіт на відповідний попит, породжуваний народним господарством і бізнес-структурами. Взаємодіючи на інституційному рівні, заклади освіти та підприємницькі структури сприяють оптимізації дій один одного в різних напрямках (економічному, виробничому, соціокультурному, виховному і т. п.), досягаючи таким чином синергетичного ефекту.

В сучасних умовах заклад вищої освіти має двоїсту природу. Як соціальна організація вищій навчальний заклад є особливою установою з найвищим сумарним інтелектом працівників, головними функціями якого є: проводити наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечувати організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їх покликань, інтересів і здібностей [1]. Наряду з цим, як суб'єкт ринкової економіки, ЗВО виступає в ролі товаровиробника інтелектуальної продукції й освітніх послуг. Таким чином, освітній заклад піддається впливу ринкових змін, будучи складовою частиною економічної системи і опосередковано зв'язуючись з матеріальною сферою одночасно.

Вітчизняна система вищої освіти традиційно значною мірою орієнтується на знання, і в цій якості здатна досягати значних результатів, але сьогодні необхідна ще і спрямованість на підвищення конкурентоспроможності випускника в ринковому середовищі. Розглянемо зарубіжний досвід організації системи взаємодії вищих освітніх закладів і бізнес-структур.

Важливим стимулом для активізації зусиль вишу щодо встановлення співпраці з підприємствами є ініціювання державних програм, в яких наявність партнерів у реальному

секторі економіки є обов'язковою умовою виділення державних коштів університету для здійснення науково-дослідної діяльності. Так, наприклад, в Австралії для того, щоб акцентувати увагу університетів на встановленні зв'язків з можливими зовнішніми замовниками наукових послуг, в першу чергу - з промисловими підприємствами, була розроблена нова формула розподілу державних коштів на науково-дослідну діяльність університетів - схема інституційних грантів (Institutional Grants Scheme). Згідно з цією схемою, в ряду використовуваних критеріїв успіхам університету в залученні коштів з промисловості та від інших зовнішніх замовників надається найбільша вага - 60 %. Два інших критерії розподілу державних коштів - це залучення аспірантів, а також якість і кількість наукових публікацій, вони мають набагато меншу вагу, 30 % і 10 % відповідно.

Аналізуючи систему взаємодії вузів і підприємств малого бізнесу в Німеччині, необхідно відзначити особливості їхньої системи навчання. Система вищої освіти в Німеччині об'єднує понад 440 навчальних закладів, що пропонують величезний вибір предметів і навчальних програм. Більшість вузів є державними (близько 360) [2]. Німецька система вищої освіти відрізняється різноманіттям типів ЗВО. Величезною популярністю у німецьких та іноземних студентів користуються не тільки університети, а й вищі школи. Близько третини німецьких студентів вибирають Fachhochschule (Вища школа або інститут прикладних наук). Ці ж інститути прикладних наук обирають 38% іноземних студентів в Німеччині. Термін навчання в них коротше (3 - 4 роки), навчання швидше практичне, ніж теоретичне. Обов'язковою умовою є річне стажування на фірмах даного профілю. У таких вузах в Німеччині можна отримати відмінні знання в галузі інженерної справи, економіки, менеджменту, сільського господарства, комп'ютерних спеціальностей. Створена в Німеччині система технічних університетів і університетів, що мають прикладний характер, сьогодні тісно пов'язана з виробничими процесами на малих і середніх підприємствах. Одне з перших місць в рейтингу займає Берлінський університет прикладних технічних та економічних наук (Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin), в якому створений і успішно функціонує коопераційний центр «Наука-практика» [3]. Завдяки тісній взаємодії університету з підприємствами малого та середнього бізнесу у сфері виробництва за підтримки Центру «Наука-практика» здійснюється впровадження створених студентами університету технологій, працевлаштування студентів на підприємства за профілем науково-освітньої діяльності. З боку підприємств здійснюється підтримка інноваційних розробок студентів і формується замовлення на інноваційні продукти і технології. Тісна взаємодія науки і виробництва є однією з умов підготовки випускних кваліфікаційних робіт. Наприклад, магістерські роботи формуються як проекти для реалізації на конкретному підприємстві малого або середнього бізнесу, і однією з умов успішного захисту проекту, є його впровадження у практичну діяльність підприємства, на якому студент-магістрант проходив практику. Для підтримки новаторських ідей студентів в Берлінському університеті створена інфраструктура для підтримки молодих підприємців, до складу якої входять консультаційний центр «Заснування фірми і вільна підприємницька діяльність», Лабораторія початківців підприємців і Центр підприємців-початківців «Технічні послуги» [4]. Важливо відзначити, що в більшості випадків саме малі та середні підприємства з різних галузей охоче вдаються до консалтинговим послугам студентів. В рамках своєї консультаційної діяльності студенти вже застосовують отримані під час навчання знання на практиці, отримуючи при цьому цінний досвід, який вони можуть використовувати у своїй подальшій професійній діяльності.

Представляє інтерес і приклад континентальних європейських університетів. Цікавим є досвід університету Аальто (Aalto University), Фінляндія, який створив концепцію індивідуальних бізнес-проектів (Customized Business Projects) [5]. Ці проекти дозволили зв'язати студентів з різними аспектами бізнесу, такими як маркетинг, фінанси, логістика та економіка. В рамках такого проекту, Університет формує дослідницьку групу, що складається з 2-5 студентів останнього року навчання і викладача/наукового працівника – лідера групи. Студенти підбираються індивідуально під кожен проект з різних

факультетів Університету. Участь у такому проекті дозволяє студенту застосувати отримані в процесі навчання знання на практиці, а так само отримати кредити ECTS за роботу в ньому. Студенти так само отримують грошову компенсацію за роботу, що помітно покращує їх мотивацію. Для підприємств малого та середнього бізнесу такого плану проекти - ідеальний шлях використовувати синергетичний ефект від взаємодії науки, технології та бізнесу і організувати спільну роботу з майбутніми експертами.

У порівнянні з європейськими університетами, вищі освітні установи США мають ряд відмінностей. Для американського типу вищої освіти більш характерно залучення бізнесу в систему адміністрування, коли представники найбільших фірм стають безпосередніми розробниками і керівниками освітніх програм і курсів. Основою подібної політики є визнання факту певного типу знання, яким володіють представники бізнесу. Накопичений ними досвід, на думку розробників подібних ініціатив, може стати вельми корисним при формуванні освітнього простору майбутнього. Також в США створюються спеціалізовані центри трансферу продукції інтелектуальної праці на світові ринки. Подібні центри зазвичай функціонують самостійно, але числяться в якості структурних підрозділів університетів. Центри трансферу відбирають найбільш перспективні проекти, що забезпечують правовий захист авторських прав, захищають національні інтереси США в ході реалізації наукомісткої продукції на світовому ринку. Одним з варіантів такої взаємодії університетів і бізнесу за кордоном є так звані capstone project, тобто випускна кваліфікаційна робота, заснована на вирішенні практичного, реального бізнес-завдання, пропонуваного студентам представниками підприємницьких структур. У багатьох зарубіжних вишах, таких, як, Технологічний Університет М. Сідней, Австралія, Школа Державного управління ім. Роберта Вагнера, Нью-Йорк, США, університет штату Айови, США, такі проекти фактично необхідні для успішної подальшої кар'єри випускника [6].

Таким чином, проаналізувавши зарубіжний досвід розвитку відносин вузу і бізнесу можна зробити висновок про те, що закордонні вузи відрізняються своєю практико-орієнтованістю. Звернемося до питань взаємодії освітніх закладів і підприємницьких структур в Україні, розглянувши ключові особливості, проблеми та перспективи розвитку.

Згідно з пунктом 7 частини третьої статті 29 Закону України «Про вищу освіту» національна установа вищої освіти має право формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проектів».

В українських вишах розвивається мережа бізнес-інкубаторів, де студентів та науковців навчають, як результати їх досліджень втілити в бізнес. Підписано Меморандум про співпрацю та взаємодію між МОН та ГО «Платформа інноваційного партнерства» (УЕР). Зараз бізнес-інкубатори УЕР працюють у 10 закладах вищої освіти (далі ЗВО) у різних регіонах України.

В рамках співпраці з бізнесом в 2017 році реалізовано проект «Вищі навчальні заклади для молодіжного підприємництва» за Програмою «Erasmus+». Метою цього проекту є активізація молодіжного підприємництва в контексті європейської інтеграції як всередині країн, так і між країнами Східного партнерства та ЄС з використанням досвіду створення успішних бізнес-моделей у країнах Східного партнерства. В рамках зазначеного проекту розроблена карта партнерів [7].

В 2017 році підписано угоду між Національним технічним університетом імені Ігоря Сікорського "КПІ" і "Укроборонпрому" з реалізації магістерської програми "Управління в сфері оборонно-промислового комплексу". Учасники угоди розробляють спільні інноваційні проекти для оборонної промисловості. "КПІ" презентував вже 40 розробок для всіх силових відомств, 6 з них поставлені на озброєння. До НВО (науково-виробничого об'єднання) «Київська політехніка» увійшли 7 підприємств - 5 від Укроборонпрому та 2 від Державного космічного агентства.

Співпраця між закладами вищої освіти і замовниками кадрів (підприємством, організацією та установою) є хорошим прикладом дуальної освіти, яка успішно використовується. Щоб впроваджувати цю систему на державному рівні, МОН запустив перші пілотні проекти, дуальну освіту випробують на морському транспорті, аграрних професіях і кібербезпеці. Сьогодні в багатьох регіонах є практика тісної співпраці компаній з ЗВО і вже Організації роботодавців, бізнесу інвестують у проекти, покривають витрати для проведення деяких освітніх заходів.

Таким чином, ЗВО співпрацюють з бізнесом (організаціями, установами і підприємствами) укладають з ними договори про партнерство, розробляються декларації про співпрацю ЗВО з підприємствами та органами місцевого самоврядування, розробляють карти партнерства - і все це відбувається на регіональному рівні.

Директор Британської Ради в Україні Мартін Даул називає університети «джерелом сили для економіки в XXI столітті». Він радить піднімати Україну як економіку знань в Євразії. На його думку, роль університетів в нашій країні буде постійно зростати. Але лише в тому випадку, якщо будуть дуже тісні їхні стосунки з бізнесом. Як їх налагодити? Відповідаючи на це питання, він розповідає про досвід міста Брістоля - одного з найбільших промислових, наукових і університетських центрів Великобританії.

Раніше, зазначає Даул, компанії виявляли інтерес тільки до випускників вищів, але це, за його словами, неефективний підхід. «І ми почали будувати відносини між бізнесом і університетами, - розповідає він. - Ми зрозуміли, що для цього необхідний багаторівневий підхід. Потрібно зрозуміти, що в регіоні можна зробити спільно, щоб підвищувати стандарти життя, прискорювати економічний розвиток і перетворювати економіку в економіку знань. Індустрія повинна розуміти, які сфери бізнесу йдуть в минуле, і, отже, туди не потрібно направляти інвестиції. Потрібно думати про те, на яких напрямках бізнес буде розвиватися в наступні 20-30 років. І це має стати спільною турботою влади, бізнесу та університетів». Він також розповідає про те, що в Англії університети, по суті, є не тільки реальним активом, в який можна вкладати кошти, стимулюючи наукові дослідження. Вони служать ще й школою бізнесу. «Студент, який бере кредит на навчання, стає бізнесменом, - зазначає Даул. - Отримуючи гроші, він у першу чергу думає про те, чи зможе, закінчивши університет і працюючи на бізнес, повернути інвестиції в освіту».

Однією з перешкод успішної взаємодії освітнього закладу і бізнесу може стати людський фактор: деякі вчені та викладачі не можуть йти «в ногу» з бізнесом. Це може стати причиною виникнення «діалогу на різних мовах» між освітою і бізнесом. Однак мова йде не про те, що вчені та представники академічного середовища повинні володіти всіма навичками, необхідними для підтримки розвитку бізнесу, або розвивати їх на дуже високому рівні. Для того щоб йти в ногу з часом необхідно переймати досвід бізнесу і розробляти теоретичну основу для вирішення практичних бізнес-задач. Швидкість прийняття рішень в бізнесі формує часові рамки виконання замовлення вузом. Часові рамки, в яких працюють навчальні заклади, часто не збігаються з режимом, в якому працюють підприємницькі структури. Так, наприклад, наукове дослідження, проведене в стандартні терміни написання кандидатської дисертації – 3 роки, – може бути занадто довгим для того, щоб бізнес дочекався його результатів. Тому однією з умов успішної взаємодії вузу і бізнесу (зокрема у виконанні студентами замовлень малого та середнього бізнесу) повинна стати своєчасність і оперативність виконання роботи: терміни виконання замовлення повинні обговорюватися з замовником, і виконавець (студент) повинен виконати роботу в заздалегідь встановлений термін.

Ще одним з найбільш помітних недоліків у співпраці бізнесу і університетів - невідповідність переліку спеціальностей, за якими вища школа готує студентів, потреб підприємств та економіки в цілому. В університетах нерідко вважають, що головне - дати студентам освіту, а влаштуватися на роботу - це вже турбота їх самих. Для отримання необхідних трудових ресурсів бізнес-середовище має ставити певні завдання перед вищим на підготовку кваліфікованих кадрів за заявленими напрямками, а виш, відповідаючи на ці

завдання, вирішувати їх і випускати на ринок праці суворо певне коло фахівців, які, безперечно, будуть затребувані і влаштовані за отриманими напрямами підготовки [8]. При цьому, кожен з учасників співпраці отримує свою користь: бізнес-середовище - необхідні кадри, бізнес-ідеї, наукові розробки; освітній заклад - додаткові позабюджетні кошти для виконання своєї місії; випускники - гарантоване працевлаштування.

Найчастіше виш співпрацює з великими компаніями. Але в такому випадку участь студентів у дослідницьких проектах зазвичай обмежено виконанням достатньо простих робіт. Студенти, що проходять практику на великих підприємствах, часто обмежуються ознайомленням з роботою підприємства і готують свої звіти і випускні роботи по існуючим проектам підприємств. У зв'язку з цим виникає необхідність розвитку співпраці вузів з підприємствами малого та середнього бізнесу для формування у студентів професійних умінь і навичок в під час реалізації практичних робіт з реальних замовлень підприємств. До того ж малий і середній бізнес має потребу у вирішенні своїх завдань звертатися за консультаційною допомогою до навчального закладу.

Резюмуючи вище викладене, можна зробити висновок про те, що зміни в процесі розвитку сучасного суспільства не могли не торкнутися системи освіти та її змісту і тягнуть за собою трансформацію взаємин вишу і бізнес-структур. Змінилися методологічні основи освіти внаслідок формування освітньої парадигми, орієнтованої на особистість, де значущі індивідуальні психологічні та особистісні характеристики людини. Це ставить перед освітнім закладом нові проблеми і завдання.

Необхідність внесення інноваційних змін в професійну підготовку студентів обумовлена тим, що сьогодні від майбутніх керівників і працівників потрібні не тільки глибокі знання, але і вміння в мінливій ситуації здобувати нові знання та використовувати їх для проектування власної діяльності і діяльності підлеглих.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про освіту» освітня політика України базується на принципах, орієнтованих на досягнення національною системою вищої освіти сучасного світового рівня, відродження її самобутнього національного характеру, докорінне покращення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу країни. Все це диктує необхідність пошуку найбільш ефективних форм, методів і технологій навчання з метою підготовки практико-орієнтованих випускників.

Інноваційний підхід в освіті активізує пошук сучасних освітніх технологій і методик навчання майбутніх фахівців. Основною перевагою молодих спеціалістів є поєднання їх особистісних властивостей (енергійність, активна життєва позиція, ентузіазм), відсутність звичних стереотипів у роботі, легкість засвоєння інформації, націленість на отримання досвіду і на активну роботу. В даний час в освітньому середовищі активно розвивається особистісно-орієнтоване навчання. Кожна людина володіє певним набором індивідуальних якостей, які в кожному розвинені по-різному. Найбільш значущими особистими якостями, застосовними до професійної діяльності, є: соціальна активність, інтелектуальний рівень, конкурентоспроможність, працездатність, емоційно-вольові якості, потреба в самовдосконаленні. І головне, професійна підготовка студента визначається не тільки сукупністю знань, умінь і навичок, але і сукупністю його індивідуальних здібностей, що дозволять витримувати конкуренцію на ринку праці.

Висновки. Одним з основних принципів побудови системи вищої освіти є інтеграція навчання з наукою і практикою, професійна спрямованість навчально-виховного процесу. На основі цього принципу навчальні плани вищих освітніх закладів повинні передбачати теоретичну і практичну підготовку студентів, проведення різних видів практики на виробництві, мати метою формування у випускника системи науково-професійних знань та практичних умінь і навичок.

В даний час інтеграція освіти і виробництва може відбуватися за такими напрямами: цільові замовлення на навчання майбутніх або існуючих співробітників компаній у вишах (основна освіта, підвищення кваліфікації); залучення кращих інженерно-педагогічних кадрів для підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців; фінансування та

проведення спільних з ЗВО фундаментальних і прикладних наукових досліджень, розвиток інноваційної діяльності; реалізація спільних освітніх програм в цілях забезпечення компаній кваліфікованими молодими фахівцями; сприяння впровадженню сучасних методів і технологій навчання на основі нових інформаційних технологій.

Особливої уваги потребує розробка нормативної бази щодо створення системи морального і матеріального заохочення обдарованої молоді - студентів, які стали переможцями всеукраїнських і міжнародних студентських олімпіад, всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, що сприятиме підвищенню авторитету цієї діяльності та активізації наукового пошуку студентів і науково-педагогічних працівників, які їх готують.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20170928#n17>
2. Освіта за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academ-consult.ru/obrazovanie-v-germanii>
3. Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.htw-berlin.de/forschung/forschungsservice-und-transfer/kooperationen/>
4. Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.htw-berlin.de/studium/studienorganisation/>
5. Aalto University [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biz.aalto.fi/en/cooperation/for-corporations/projects/>
6. Сагінова О. В., Ковалева Е. Н. Рейтинги, імідж вуза і цели вищого образования // Экономика образования. — 2015. — № 1. — С. 12-23.
7. Національний Еразмус + офіс в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://erasmusplus.org.ua/erasmus/161-novyny-proektiv/1627-ukrainski-universytety-rozbudovuiut-potensial-molodi.html>
8. Мартынец Л. А. М 29 Высшее образование и Болонский процесс: учебно-методическое пособие. - Донецк, 2013. – 188с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/41/1/пособие_Болонский.pdf

References:

1. The law of Ukraine "on higher education" [Elektronnij resource], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20170928#n17>
2. Osvita for cordon [Elektronnij resource], available at: <http://academ-consult.ru/obrazovanie-v-germanii>
3. Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin [Electronic resource], available at: <https://www.htw-berlin.de/forschung/forschungsservice-und-transfer/kooperationen/>
4. Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin [Electronic resource], available at: <https://www.htw-berlin.de/studium/studienorganisation/>
5. Aalto University [Electronic resource], available at: <http://biz.aalto.fi/en/cooperation/for-corporations/projects/>
6. Saginova O. V., Kovaleva E. N. (2015), Ratings, image of the University and goals of higher education // Economics of education, No. 1, pp. 12-23.
7. National Erasmus + ofis in Ukraine [Electronic resource], available at: <https://erasmusplus.org.ua/erasmus/161-novyny-proektiv/1627-ukrainski-universytety-rozbudovuiut-potensial-molodi.html>
8. Martynets L. A. (2013), M 29 Higher education and the Bologna process: educational and methodical manual. - Donetsk, - 188s. [Electronic resource], available at: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/41/1/пособие_Болонский.pdf

Keywords: integration of science and business; partnership; innovation; practice-oriented training; labor market.

Ключові слова: інтеграція науки і бізнесу; партнерство; інноваційність; практико-орієнтоване навчання; ринок праці.

Ключевые слова: интеграция науки и бизнеса; партнерство; инновационность; практико-ориентированное обучение; рынок труда.

Рецензент: Хаджинова О. В., декан економічного факультету, д. е. н., професор кафедри «Фінанси і банківська справа», ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Перевірено на плагіат системою:

<https://corp.eu.unicheck.com/similarity/report/14ff8c54d1654da58e7138c930ed1dda>